

Supplement 1 op Notitie huishoudelijk afval 2.0

februari 2016

1 Aanleiding/inleiding

Op 15 december 2015 heeft het college van de gemeente Westerveld de Notitie huishoudelijk afval 2.0 vastgesteld; deze is besproken in de raadscommissie Fysiek Domein & Middelen op 19 januari 2016 (uitgestelde vergadering vanwege ijzel).

Kern van de Notitie Huishoudelijk afval 2.0 is om maatregelen te nemen waardoor de hoeveelheid restafval afneemt tot maximaal 100 kg/restafval/inwoner/jaar. Voorgesteld was om over te gaan op zogenaamd 'omgekeerd inzamelen': GFT (groente-, fruit en tuinafval), PMD (plastics, metalen en drankenkartons) en papier wordt huis-aan-huis ingezameld, restafval moet worden weggebracht naar ondergrondse wijkcontainers. Als gevolg van deze maatregel ontstaat de stimulans om het afval beter te scheiden. Het doel is meer gescheiden afvalstromen die ieder voor zich hergebruikt kunnen worden en minder restafval. In genoemde Notitie is verder aangegeven dat wanneer 'het wegbrengen' tot onvoldoende resultaat leidt, aanvullend beprijzing als instrument ingezet kan worden. In dat geval moet per zak een bepaald bedrag betaald worden.

Uit de vergadering van genoemde raadscommissie is naar voren gekomen dat de investering voor 'omgekeerd inzamelen' als hoog ervaren wordt. En dan komt de vraag aan de orde, is een ander alternatief besluit mogelijk verstandiger. Als je eenmaal hebt geïnvesteerd in ondergrondse containers, kun je niet meer switchen naar een ander systeem. Anders geformuleerd, hoe pakken andere scenario's uit, bijvoorbeeld:

- geen omgekeerd inzamelen, wel diftar;
- deels omgekeerd inzamelen, deels regulier;
- welke flankerende maatregelen zijn mogelijk.

In dit 'supplement' wordt op deze materie ingegaan.

2 Nadere positionering van het vraagstuk

Om te voorkomen dat er een brij aan informatie wordt gegeven, waardoor door de bomen het bos niet meer zichtbaar is, is het van belang om een goede structuur te hanteren die past bij de gemeente Westerveld.

2.1 Huidige situatie

In dit verband is het van belang om vast te stellen dat alle huishoudens in de gemeente Westerveld op dit moment beschikken over:

- een groene container voor GFT; deze wordt eens per twee week geleegd;
- een oranje container voor PMD die eens in de vier week wordt geleegd;
- een papierinzameling met doosjes/bundeltjes door scholen/verenigingen (eens per maand, soms minder vaak);
- een grijze container voor restafval die eens per vier week wordt geleegd.

2.2 Omgekeerd inzamelen

Het voorstel voor omgekeerd inzamelen bestaat erin dat inwoners een hogere service ontvangen op de inzameling van grondstoffen en een lagere service op de inzameling van restafval. Het doel hiervan is om het scheiden van afval te stimuleren (grondstoffen worden van huis gehaald) en het 'maken' van te ontmoedigen; je moet er moeite voor doen om er van af te komen: het moet naar een verzamelcontainer gebracht worden. Bijkomend voordeel is dat de dan vrijkomende grijze container benut kan worden voor de inzameling van oud papier/karton.

Het achterliggende doel hierbij is de hoeveelheid restafval zo ver te verminderen dat er minder dan 100 kg/inwoner/jaar ontstaat. Meer hergebruik van afval (tegenwoordig ook vaak grondstoffen genoemd), minder verbranden van restafval. Om die reden is vorig ook een rijksbelasting ingevoerd op het verbranden van afval.

2.3 Het te bereiken doel

Het gaat in feite om twee zaken: stimulering van hergebruik van grondstoffen en een rem op restafval zetten (tot maximaal 100 kg restafval/inwoner/jaar). Om dit doel te bereiken is het nodig om het gedrag van inwoners te beïnvloeden. Dit kan door een mix van:

- 1 voorlichting (meer kennis bij een breder publiek). Uitleggen wat het belang is van hergebruik, ook in ruimer verband naar toekomstige generaties.
- 2 hergebruik gemakkelijk maken. In dit kader zijn in 2015 mini-milieustraatjes gerealiseerd bij de supermarkten. Het simpel bij elkaar groeperen van verschillende containers heeft de respons verhoogd (frituurvet is meer dan verdubbeld). Wanneer gekozen wordt voor omgekeerd inzamelen, en de grijze container komt vrij voor oud papier, is dit ook een gemak voor de inwoners. Gedoe met doosje/bundeltjes in huis/schuurtje wordt een container die gewoon buiten kan staan.
- 3 financiële prikkel om restafval te remmen. In de 'Notitie Huishoudelijk Afval 2.0' is voorgesteld om over te gaan op omgekeerd inzamelen met een financiële prikkel 'achter de deur'. Eerst kijken of het zonder kan, als dat niet lukt, beprijsen.

3 De vragen vanuit de Commissie nader bekeken.

Zoals in de inleiding gesteld gaat het om een drietal vragen:

- a niet omgekeerd inzamelen, wel diftar;
- b deels omgekeerd inzamelen, deels regulier;
- c welke flankerende maatregelen zijn mogelijk.

Een belangrijke aanleiding om nog eens naar het omgekeerd inzamelen te kijken vloeit voort uit de investering die daar mee gemoeid gaat. Deze vraag is terecht; in de Notitie Huishoudelijk afval 2.0 is dit inderdaad 'magertjes' toegelicht. Ervaring van gemeenten die door Rova worden bediend, zijn inderdaad snel als uitgangspunt genomen. Ze behalen wel het gewenste resultaat (minder dan 100kg restafval/inwoner/jaar), maar zijn er ook alternatieven. Zijn er dan andere manieren van diftar die minder investering vragen?

Het deels omgekeerd inzamelen en deels niet, heeft te maken met de afstand tot een wijkcontainer, met name in het buitengebied.

En wat zijn de mogelijkheden van flankerend beleid. Deze laatste vraag interpreteren we: welke mogelijkheden zijn er om het scheiden van afval te verbeteren, en omgekeerd, wat kunnen we doen om het ontstaan van afval te voorkomen. In onderstaande wordt op deze drie vragen ingegaan.

ad a Alternatieve vormen van diftar.

De systemen van diftar zijn globaal te verdelen in 2 groepen

- a.1 betalen per zak
- a.2 sturen op volume en/of frequentie

a.1

Hierbij is een tweetal varianten mogelijk:

- zakken worden gehaald
- zakken worden gebracht.

De eerste variant is in feite hoe het vroeger was: het afval werd in zakken aan de weg gezet en de inzameldienst kwam langs: twee beladers gooien de zakken achter in een vuilnisauto. Van dit systeem is in het verleden afscheid genomen omdat het leidde tot kapotte zakken (niet goed vastgeknoopt, aangevreten, beschadigd, enz.). Daarnaast werd deze inzamelmethode vanuit Arbo sterk afgeraden. Om met dit systeem diftar in te voeren is het nodig om speciale zakken in te voeren waarvoor betaald moet worden. Voor de gemeente betekent het opzetten van een verkoopsysteem van speciale zakken.

Omdat van het systeem van zakken in het verleden bewust afscheid is genomen, wordt dit niet als reële variant gezien.

Zakken worden gebracht: de burger brengt een zak naar een verzamelcontainer. Deze container kan bediend worden met een pasje. Deze aanbiedingen worden automatisch geregistreerd en er wordt afgerekend op basis van het aantal aanbiedingen.

Dit is ook het systeem dat in de Notitie Huishoudelijk Afval 2.0 “achter de deur” gezet is.

a.2

In deze groep diftar-varianten zit een in feite een drietal varianten:

- betaling per volume
- betaling per lediging
- betaling per kilogram.

Bij betaling per volume komt het er op neer dat een inwoner meer betaalt voor de inzameling van het afval, naarmate men een groter container heeft, bijv. 140 liter of 240 liter. Met andere woorden, de inwoner kiest de grootte van de container. Voor de situatie in Westerveld, waarin elk huishouden een container heeft van 240 liter, betekent dat er een aanzienlijk aantal containers gewisseld moeten worden; ook gedurende het jaar kan in principe elke verhuizing leiden tot wisseling van containers. Deze variant is beter uitvoerbaar wanneer nog geen containers zijn uitgezet.

Een andere variant in deze is dat er betaald wordt per lediging. Een vraag die hierbij van belang is, is hoe vaak een inzamelauto voorbij komt. Of met andere woorden, hoeveel sturingsmogelijkheden heeft een inwoner. In Westerveld komt de inzamelauto voor restafval eens per vier week langs. Kan iemand een extra periode van vier week (dus samen acht week) niet halen, maar wel zes of zeven week, dan moet hij de container toch eens per vier week aanbieden. In feite heeft deze inwoner dan geen sturingsmogelijkheden. Overgaan naar meer inzamelronden, waardoor meer sturingsmogelijkheden optreden, heeft als nadeel dat dezelfde hoeveelheid afval met meer inzamelronden wordt opgehaald (meer tijd, diesel en geld, niet minder afval). Door de extra inzet van materieel/mensen zal de afvalstoffenheffing omhoog gaan.

Een hierop aansluitende variant is betalen per kg ingeleverd restafval. In dat geval moet de inzamelauto uitgerust zijn met geijkte weegapparatuur. Tot nu toe past Rova deze variant in de praktijk niet toe. Wanneer hiervoor wordt gekozen zal een aantal auto's voorzien moeten worden van deze apparatuur en zal aanvullende een bijkomend computerprogramma aangeschaft, geïnstalleerd en onderhouden moeten worden. Dit vergt een aanzienlijke investering, zowel op gebied van de geijkte weegapparatuur, als op gebied van digitale gegevens opslag. Vooralsnog past dit niet in de bedrijfsvoering van Rova.

Voorgaande varianten komen in Nederland allemaal voor. Waar deze varianten in overeen komen is:

- dat uitsluitend deze maatregel niet leidt tot een zodanige daling van de hoeveelheid restafval dat deze beneden de 100 kg restafval/inwoner per jaar. De doelstelling wordt niet gehaald.
- de grijze container komt niet vrij voor de inzameling van oud papier. Dit betekent dat doorgedaan wordt met doosjes/bundeltjes of er moet een vierde container uitgezet worden.

In onderstaande tabel zijn de varianten samengevat.

Systeem	consequenties
a.1 zakken halen	- gemeente moet verkoopsysteem van zakken opzetten en onderhouden - op straat komen weer plastic vuilniszakken te staan - grijze container komt vrij voor oud papier
a.1 zakken brengen	- systeem van ondergrondse wijkcontainers nodig - burger kan afval afgeven wanneer hij dat

	kan/wil - grijze container komt vrij voor oud papier
a.2 betaling per volume	- in het begin een grootschalige wisseling van containers - jaarlijks veel wisselingen Grijze container komt niet vrij voor oud papier
a.2 betaling per lediging	- bij huidige inzameling van eens per vier week heeft burger weinig sturingsmogelijkheid - Alternatief is het opvoeren van het aantal inzamelronden Grijze container komt niet vrij voor oud papier
a.2 betaling per gewicht	- Rova moet investeren in auto's en een computerprogramma voor zowel de registratie als de facturering - grijze container komt niet vrij voor oud papier

Uit voorgaande blijkt dat de uitgangssituatie in hoge mate bepalend is voor de mogelijkheden. Voor de situatie in Westerveld ligt omgekeerd inzamelen in het verlengde van reeds genomen besluiten in de afgelopen jaren. Alleen wanneer het hele inzamelconcept overhoop wordt gehaald, zijn er meer mogelijkheden voor handen; dit wordt niet voorgesteld.

b Deels omgekeerd inzamelen en deels regulier inzamelen.

Deze optie is vooral ingegeven met het oog op het buitengebied. Hier is de afstand tussen verschillende huishoudens groter dan in de bebouwde kom. In geval van omgekeerd inzamelen kan dit voor een aantal adressen leiden tot soms aanzienlijke afstanden tot de wijkcontainer. Deze constatering kan vanuit verschillende invalshoeken benaderd worden.

Wonen in het buitengebied heeft voor- en nadelen. Vast staat dat de gemiddelde afstand tot voorzieningen als winkel/kerk/sportclub/school in het algemeen groter is dan wonen in een dorp. Dit wordt beschouwd als een van de consequenties van wonen in het buitengebied. In geval van omgekeerd inzamelen van restafval, komt er dan nog een facet bij. In hoeverre dit als belastend wordt ervaren, zal door ieder anders beoordeeld kunnen worden. Als relativerende opmerking, het restafval is voor een groot deel afkomstig van dagelijkse boodschappen. Het gewicht van de boodschappen bestaat uit te gebruiken product en verpakking; het restafval is alleen de verpakking. Feit is dat gemeenten deze vraag verschillend beantwoorden: in Meppel en Steenwijkerland is er vooralsnog voor gekozen om in het buitengebied regulier te blijven inzamelen, in de gemeente Hattem wordt ook in het buitengebied omgekeerd ingezameld, maar Hattem heeft een relatief klein buitengebied. In die zin zou Westerveld de eerste gemeente in Nederland worden met een aanzienlijk buitengebied dat overgaat op omgekeerd inzamelen. NB: de ervaring van Steenwijkerland waarbij het buitengebied niet werkt met ondergrondse containers, leert dat de afvalscheidingscijfers van het buitengebied achterblijft ten opzichte van de kern. Gemeente Steenwijkerland kijkt nu naar mogelijke vervolgmaatregelen.

In de Notitie Huishoudelijk afval 2.0 is voorgesteld om bij omgekeerd inzamelen, de vrijkomende grijze container te benutten voor de inzameling van papier. Wanneer in het buitengebied het restafval op de reguliere methode ingezameld wordt, heeft dit consequenties voor de inzamelende scholen/verenigingen. Ook zij zullen zich dan moeten bedienen van een dubbele logistiek: een logistiek voor de bebouwde kom en een logistiek voor het buitengebied. Wat dit in financiële zin voor hen betekent is niet bekend. Alternatief is dat in het buitengebied een vierde container beschikbaar wordt gesteld.

c Flankerende beleid

In het licht van voorgaande dient flankerend gericht te zijn op een tweetal zaken:

c.1 het gemakkelijker maken dat stromen apart ingezameld kunnen worden.

c.2 het mogelijk maken dat meer stromen apart ingezameld kunnen worden waardoor de hoeveelheid restafval verder kan afnemen.

c.1

Uit sorteeranalyses blijkt dat het restafval relatief eenvoudig kan dalen met 50% als GFT, papier, glas en plastics/metalen/drankenkartons consequenter gescheiden worden. Met uitzondering van glas worden deze stromen huis-aan-huis ingezameld. Mogelijk kan voorlichting op welke manier dan ook hier een bijdrage aan leveren.

c.2

Een stroom die relatief een groot deel uit maakt van het restafval, bestaat uit luiers/incontinentiemateriaal. Ook vanuit de bevolking wordt regelmatig gevraagd naar mogelijkheden hiervoor. Helaas is hiervoor in Nederland geen verwerkingsmogelijkheid; wel wordt er naarstig naar gezocht en heeft het de aandacht ook op rijksniveau (VANG)

4. Resumerend

In den lande zijn er feitelijk 3 lijnen om meer grondstoffen circulair te maken (lees: meer grondstoffen te scheiden en te recyclen) en de hoeveelheid restafval te verminderen. Het gaat dan om:

- Het remmen van de hoeveelheid restafval door dit te ontmoedigen (Diftar/inzamelfrequentie van restafval verlagen/restafval ondergronds brengen).
- Het stimuleren van de scheiding van grondstoffen (het faciliteren van de scheiding van grondstoffen door dit gemakkelijker te maken, meer milieuparkjes, meer mogelijkheden tot scheiding bieden).
- Het inzetten van flankerend beleid (extra communicatie en/of mogelijkheden inzetten).

In het voorgestelde systeem, Omgekeerd Inzamelen met de mogelijkheid tot het beprijzen van restafval, zijn eigenlijk alle landelijk goed presterende lijnen samengevoegd. Niet voor niets zijn de Omgekeerde gemeenten in het ROVA-werkgebied de best presterende gemeenten op landelijk niveau.

